

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

ЛЕВИЦЬКИЙ ЮРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 338:620.9

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ**

**Спеціальність – 08.00.04 – економіка і управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Харків – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному університеті радіоелектроніки Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор

Костін Юрій Дмитрович,

Харківський національний університет радіоелектроніки,
завідувач лабораторії «Моделювання економічних процесів в енергетиці».

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор

Амосов Олег Юрійович,

перший заступник директора Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (м. Харків);

кандидат економічних наук, доцент

Павленко Ірина Миколаївна,

доцент кафедри стратегії підприємства
Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана.

Захист відбудеться „11„ червня 2010 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківської національної академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12, в залі засідань Вченої ради (конференц-зал №1).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківської національної академії міського господарства за адресою 61002, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розісланий „11” травня 2010 р.

Т.в.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

В.П. Решетило

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах сучасних геополітичних та глобальних економічних викликів найважливішим завданням України є вибір ефективної моделі розвитку, розробка стратегії та системи національної безпеки, важливим аспектом якої стає забезпечення стійкого функціонування енергетичної галузі.

Електроенергетика є базовою складовою енергетичної галузі, що має значний вплив як на виробничу, так і на невиробничу сферу економіки. Згідно з Енергетичною стратегією на період до 2030 р. споживання електроенергії збільшиться у 2,2 рази і за прогностичними даними досягне 400 млрд.Квт.год. Отже, на найближчі 20 років електроенергетична галузь збереже свої позиції, значення електроенергії як важливого ресурсу виробництва не зменшиться, а навпаки зросте.

Втім, сучасна ситуація на підприємствах електроенергетичної галузі є досить важкою. Так, основні фонди підприємств електроенергетики мають високий рівень фізичного та морального зносу, технології виробництва, передачі та постачання електроенергії не відповідають сучасним стандартам, у електроенергетичній галузі спостерігаються значні неконтрольовані втрати електроенергії. Всі ці фактори свідчать про кризовий стан на багатьох підприємствах електроенергетики, тому гострою проблемою для цієї галузі є підвищення ефективності функціонування підприємств, вихід з кризового та передкризового стану шляхом розробки та впровадження відповідних стратегій розвитку.

Теоретичним і методологічним аспектам стратегії підприємства в західних країнах були присвячені праці І. Ансоффа, У Глюка, П. Дойля, П.Ф. Друкера, Б. Карлофа, Дж. Квінна, Г. Мінцберга, К. Омайє, Ш. М. Остера, М.Е. Портера, К.К. Прахалада, А. Стрікланда, А.А. Томпсона, Г. Хемела, Е. Чандлера та інших учених. Різноманітні теоретичні та методологічні проблеми стратегії та стратегічного управління підприємством розглядаються в працях українських науковців: Л.Г.Дідковської, І.А. Ігнат'євої, П.Г. Клівець, О.І. Ковтуна, В. Красної, Т.В. Момот, А.П. Наливайка, С.В. Оборської, А.Привалова, М.Г. Саєнка, Г.О. Селезньової, В.І. Торкатюка, О.М. Тищенко, О.М. Тридіда, Н. Хорошавиної, З.Є. Шершньової, Н.В. Яшкіна, та ін.

Питаннями стратегічного аналізу діяльності підприємств займаються багато вітчизняних і зарубіжних учених: Ю.Б. Іванов, Т.М. Чечетова-Терашвілі, О.В. Ревенко, П.Л. Гордієнко, Л.Г. Дідковська, А.Н. Хорін, В.Е. Керімов, Л.К. Глиненко та інші. В їх працях класифіковані методики стратегічного аналізу, окреслені сфери їх застосування.

Наукова та практична актуальність зазначених питань зумовили вибір теми дисертаційного дослідження, окреслили коло його завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідницьких робіт кафедри економічної кібернетики Харківського національного університету радіоелектроніки. Зокрема, результати дисертаційного дослідження було використано у темах: „Організаційно-економічне забезпечення управління ефективністю та конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання” (номер державної реєстрації 0108 U 001966 від 2008 р.); „Розробка цін і тарифів для реалізації електроенергії споживачам в ринкових умовах” (номер державної реєстрації 0107 U 001957 від 2007 р.), в яких особисто автору належить розробка парадигми розвитку стратегії підприємств електроенергетики та методичний підхід обґрунтування цін і тарифів споживачам електроенергії.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних основ і науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики України.

Відповідно до мети дисертації були поставлені такі завдання:

- проаналізувати види стратегій підприємств, розкрити особливості та складові стратегії розвитку підприємств електроенергетики, удосконалити класифікацію стратегії розвитку підприємств - обленерго;
- виявити сукупність факторів, що впливають на виробничо-господарську діяльність підприємств електроенергетики;
- удосконалити принципи формування тарифної політики в електроенергетиці з урахуванням інтересів виробників та споживачів;
- розробити матрицю оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії підприємств електроенергетики;
- запропонувати підхід до оцінки рівня розвитку підприємств електроенергетики;
- виділити та систематизувати характерні проблеми підприємств електроенергетики відповідно до різних ситуацій на оптового ринку електроенергії;
- розробити методичний підхід до визначення показника рівня сприятливості зовнішнього середовища підприємства електроенергетики для реалізації стратегії його розвитку.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є положення сучасної економічної теорії, роботи вітчизняних і зарубіжних учених у сфері стратегічного аналізу, стратегічного управління і планування.

Дослідження базується на використанні таких методів: *графічного* - для наочного представлення статистичних даних і схематичної побудови теоретичних і практичних положень дисертації; для розроблення моделей логічної структури виділених факторів; *структурно-логічного аналізу* – при побудові логіки та структури дослідження; *порівняння* - для комплексного аналізу виробничо-господарської діяльності підприємств електроенергетики; *факторного аналізу*, зокрема методу головних компонент - для виявлення латентних тенденцій використання ресурсів підприємствами; *групування й класифікації* – для обґрунтування вибору показників, від яких залежать інтегральні показники рівня розвитку і рівня сприятливості зовнішнього середовища; для удосконалення класифікації стратегій підприємства за новою ознакою; *абстрагування* – для формування інтегральних показників рівня розвитку підприємств електроенергетики та рівня сприятливості зовнішнього середовища для реалізації стратегії їх розвитку; *анкетування* – для проведення опитування фахівців з економіки підприємств, що досліджувалися, для визначення ступеня значущості локальних показників для формування інтегральних, а також при прогнозуванні зміни рівня сприятливості зовнішнього середовища досліджуваних підприємств на найближчі 5 років; *матричного методу* – для побудови матриці оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії підприємства електроенергетики; *методу екстраполяції* - для прогнозування зміни рівня розвитку підприємств електроенергетики; *методу експертних оцінок* (методу Дельфі) - для визначення питомих ваг значущості показників у методиках визначення рівня розвитку підприємств електроенергетики та рівня сприятливості зовнішнього середовища для реалізації стратегії їх розвитку, а також для прогнозування зміни показників, від яких залежить рівень сприятливості зовнішнього середовища; *сценарному підході* – для розроблення сценаріїв зміни зовнішнього та внутрішнього середовища досліджуваних підприємств електроенергетики.

Інформаційною базою дисертації стали законодавчі та нормативно-правові акти України, інформація Державного комітету статистики України, Національної комісії з питань регулювання ринку електроенергії (НКРЕ), річні звіти досліджуваних підприємств електроенергетики, вітчизняні і зарубіжні періодичні видання, наукова література, інформаційні ресурси мережі Інтернет, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в поглибленні теоретичних положень і розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики України. Наукова новизна полягає в наступному:

удосконалено:

- підхід до оцінки рівня розвитку підприємств електроенергетики за допомогою побудови інтегрального показника („адитивної згортки” 19-ти показників виробничо-господарської діяльності підприємств електроенергетики), що дозволяє обирати і реалізовувати стратегії розвитку кожного з підприємств електроенергетики;
- класифікацію стратегій для підприємств електроенергетики, яка, на відміну від існуючих, містить нову класифікаційну ознаку „вид стратегії по відношенню до розвитку”, що дозволяє адекватно виокремити і обрати стратегії розвитку з усього масиву існуючих стратегій;
- матрицю оцінки стратегічної позиції і вибору стратегії підприємства електроенергетики, в якій, на відміну від існуючих, формалізований вплив зовнішнього середовища реалізації стратегії розвитку (через врахування впливу держави, антимонопольного комітету, НКРЕ, постачальника електроенергії, конкурентів і споживачів), що дозволяє вибрати оптимальну стратегію розвитку підприємства електроенергетики;

отримало подальший розвиток:

- формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики на етапі аналізу внутрішнього середовища шляхом виявлення латентних тенденцій використання ресурсів (на підставі факторного аналізу виявлено три компоненти і побудовано моделі їх логічної структури), що дозволяє більш обґрунтовано діагностувати рівень розвитку підприємств електроенергетики;
- систематизація проблем підприємств електроенергетики на підставі аналізу різних ситуацій на оптовому ринку електроенергії (відсутність можливості вільного вибору виробника електроенергії і заключення з ним вигідного контракту на купівлю-продаж електроенергії; низький рівень інвестиційної привабливості, обумовлений в тому числі низьким рівнем рентабельності передачі і постачання електроенергії та інші) для розроблення шляхів вирішення цих проблем як у поточному короткостроковому періоді, так і при майбутньому створенні ринку двосторонніх контрактів;
- система принципів тарифної політики в електроенергетиці (на роздрібному ринку), яка, на відміну від існуючої, включає додатково два принципи (формування справедливої економічно обґрунтованої роздрібною ціни, розрахованої на підставі запропонованих моделей на електроенергію для промислових споживачів різних регіонів підприємств електроенергетики і відповідно відрахувань до місцевих бюджетів), що передбачає більш повне урахування інтересів підприємств електроенергетики та промислових споживачів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці науково-практичних положень і рекомендацій щодо формування

стратегії розвитку підприємств електроенергетики України.

Рекомендації та пропозиції, які розроблені у дисертаційному дослідженні, упроваджено у практичну діяльність: ВАТ «Житомиробленерго» (Довідка №1/10179-001506 від 7.12.2009); ВАТ ЕК «Одесаобленерго» (Довідка № 39/06-965 від 08.12.2009); ВАТ «Кіровоградобленерго» (Довідка № 7909/01 від 09.12.2009); ВАТ ЕК «Хмельницькобленерго» (Довідка № 02/01-3196 від 08.12.2009); а також в Харківському національному університеті радіоелектроніки при викладанні курсу «Економетрика» (Довідка № 50.03/27-3490 від 07.12.2009).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження містить отримані автором особисто теоретичні та практичні результати в сфері формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики України, що сприятиме підвищенню ефективності соціально-економічного розвитку як самих енергетичних об'єктів, так і міст, областей, регіонів. З опублікованих у співавторстві наукових праць, у дисертаційному дослідженні використано ідеї, положення, рекомендації, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на науково-практичних, в тому числі міжнародних, конференціях и семінарах: II Міжнародна науково-практична конференція «Економіка підприємства: теорія і практика» (м. Київ, 13-14 березня 2008 року); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми розвитку економіки в умовах міжнародної інтеграції» (м. Одеса, 24-26 вересня 2008р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Маркетингові технології в умовах інноваційного розвитку економіки» (м. Хмельницький, 11-13 грудня 2008 року); Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем» (м. Харків, 9-10 квітня 2009 року); Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (м. Харків, 21-23 травня 2009 року); XXII Міжнародна науково-технічна конференція «Розвиток та модернізація об'єктів електроенергетичної галузі України. Реформування галузі та створення сприятливих умов для залучення інвестицій» (сmt. Миколаївка, АР Крим, 8-12 вересня 2009 року).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковано 11 наукових праць, з них 9 статей у фахових наукових виданнях і два учбових посібника. Загальний обсяг наукових праць 6,89 др. арк., з них особисто автору належать 6,54 др. арк.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 10 додатків (обсягом 84 сторінки) і списку використаних джерел (186 найменувань). Основний зміст роботи викладено на

171 сторінці. Дисертація містить 40 таблиць на 46 сторінках (із них 17 таблиць займають окремі сторінки), 38 рисунків на 38 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання дослідження, його об'єкт і предмет, визначено методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, визначено особистий внесок здобувача, відображено апробацію результатів роботи.

У першому розділі „**Теоретичні основи та особливості формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики**” проаналізовано становлення корпоративних відносин в електроенергетиці України, досліджено сутність понять „стратегія”, „розвиток”, „стратегія розвитку”, удосконалено визначення „стратегія розвитку корпорації”, а також визначено місце стратегії розвитку у класифікації стратегій.

Корпорація в широкому розумінні — це складна інтегрована економічна система, що виникає в результаті об'єктивної необхідності оптимізувати функціонування суб'єктів господарювання в умовах ускладнення економічних зв'язків. Єдиної класифікації інтегрованих корпоративних структур в зарубіжній і вітчизняній літературі немає. У світовій практиці функціонування корпоративних структур виділяють такі їх види: консорціум, концерн, асоціація, акціонерне товариство, картель, трест, пул, синдикат, холдингова компанія, транснаціональна корпорація. Як свідчать результати дослідження сутності, природи та еволюції корпорацій, основною і найбільш широко розповсюдженою формою існування корпорацій є акціонерне товариство. В структурі корпоративних утворень в Україні близько 90% займають саме акціонерні товариства.

Проаналізовано етапи становлення корпоративних відносин в електроенергетиці України. До структурної перебудови основним господарюючим суб'єктом електроенергетичної галузі України було державне виробничо-енергетичне об'єднання, куди входили електростанції, підприємства електричних мереж, допоміжні підрозділи та служби. В результаті і приватизації в галузі електроенергетики всі підприємства електроенергетики (обленерго) стали відкритими акціонерними товариствами, а держава є власником контрольного пакету акцій лише 14-ти з 27-ми обленерго, причому 6 обленерго є приватними без участі державного капіталу.

Систематизовано основні підходи до визначення стратегії підприємства.

Отже, у загальному розумінні стратегія – це визначення цілей та способів їх досягнення. Якщо конкретизувати зміст цього поняття для господарюючого суб'єкта (підприємства, корпорації тощо), то на сучасному етапі еволюційного

розвитку цієї категорії найбільш адекватним, на нашу думку, є стратегії – як набору стратегічних напрямків діяльності (цілей та способів їх досягнення) для забезпечення стійкого функціонування та розвитку.

Вважаємо некоректним як ототожнення стратегії розвитку зі стратегією підприємства, так і виділення окремої стратегії розвитку. Стратегія розвитку – це властивість стратегії підприємства, яку вона може мати не у будь-який момент діяльності підприємства, а тільки при наявності певних факторів.

Вважаємо, що концептуально стратегія розвитку підприємства – це стратегія, яка спрямована на досягнення цілей його розвитку. А підприємство може ставити цілі розвитку тільки у певних сприятливих для цього умовах.

Оскільки корпорація має суттєві відмінності від підприємства, визначення стратегії розвитку уточнено стосовно корпорації. Стратегії розвитку корпорації – це встановлений та переглядуваний набір цілей розвитку та способів їх досягнення для забезпечення стійкого функціонування та прибутковості при дотриманні оптимального балансу інтересів усіх стейкхолдерів.

Дослідженням встановлено, що стратегія розвитку – це не окремий різновид стратегії, а стратегія з існуючого набору (на різних рівнях ієрархії), яка:

- 1) спрямована на досягнення цілей розвитку підприємства;
- 2) може бути реалізована не завжди, не в будь-яких умовах;
- 3) вимагає наявності у підприємства суттєвого науково-технічного потенціалу.

Тому вважаємо доцільним впровадження нової класифікаційної ознаки: „вид стратегії по відношенню до розвитку”.

Уточнено класифікацію стратегій: стратегії класифіковані на ті, що мають властивості стратегії розвитку і ті, що не мають властивостей стратегії розвитку, орієнтовані лише на виживання (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Класифікація стратегій по відношенню до розвитку
підприємства (корпорації)**

Ієрархічний рівень (групи)	Вид стратегії по відношенню до розвитку	
	Мають властивості стратегії розвитку	Не мають властивостей стратегії розвитку, орієнтовані лише на виживання
1 Загальна (корпоративна)	Стратегія зростання Стратегія обмеженого зростання (якщо вона передбачає якісні зміни)	Стратегія скорочення Стратегія обмеженого зростання (якщо вона не передбачає якісних змін)
2 Ділова стратегія	Віолентна. Патієнтна. Експлерентна	Комутантна. Віолентна

Таким чином, при формуванні стратегії розвитку підприємства або корпорації необхідно обирати типи стратегій першої групи.

При переході на рівень функціональних стратегій завдання класифікації ускладнюється. Результати дослідження встановили, що наявні такі види і підвиди функціональних стратегій, які не можна віднести ні до тих, що мають ознаки розвитку, ні до тих, що їх не мають. Все залежить від того, складовою якої саме ділової чи корпоративної стратегії вони є. Відповідно, має сенс класифікувати за ознакою „відношення до розвитку” лише стратегії перших вищих рівнів піраміди стратегій.

У другому розділі „Аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємств електроенергетики” виконаний комплексний аналіз виробничо-господарської діяльності п'яти підприємств електроенергетики (які входять до складу корпорації VS Energy International Ukraine (дочірня компанія VS Energy International NV, Голандія), що є управляючою компанією, включає 5 напрямів бізнесу: енергетика, банки, промисловість, нерухомість, інвестиції); виявлені латентні тенденції використання ресурсів, а також досліджено етапи формування, сучасний стан і перспективи розвитку оптового ринку електроенергії України та методологію формування роздрібних тарифів на електроенергію, діючу цінову політику.

За результатами комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності виявлено, що при рості обсягів корисного відпуску електроенергії, собівартості і тарифу передачі та постачання майже на всіх підприємствах покращилися фінансові результати та підвищилася ефективність використання ресурсів, але фінансовий стан їх є нестійким, вони надто залежать від зовнішніх джерел фінансування.

Виконаний факторний аналіз методом головних компонент по матеріалам динаміки обраних 48 показників за 2004 – 2008 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

Значення власних чисел і дисперсії

Регіональне підприємство	№ фактору	Власне значення	% загальної варіації	Накопичене власне значення	Накопичена загальна варіація
1.Житомир-обленерго	1	27,94932	58,22775	27,94932	58,22775
	2	9,48630	19,76312	37,43562	77,99087
	3	6,52719	13,59831	43,96281	91,58918
2.Одеса-обленерго	1	30,82592	64,22068	30,82592	64,22068
	2	8,88812	18,51692	39,71405	82,73760
	3	5,22451	10,88439	44,93856	93,62199
3. Севастополь обленерго	1	26,37877	54,95577	26,37877	54,95577
	2	11,19793	23,32901	37,57670	78,28479
	3	5,42084	11,29342	42,99754	89,57821

4.Херсон-обленерго	1	29,20865	60,85136	29,20865	60,85136
	2	10,74632	22,38818	39,95498	83,23953
	3	5,11779	10,66205	45,07276	93,90159
5. Кіровоград-обленерго	1	28,06332	58,46526	28,06332	58,46526
	2	11,54041	24,04252	39,60373	82,50778
	3	5,55503	11,57298	45,15876	94,08076

За всіма трьома критеріями виділення факторів (власні числа перевищують 1,0; накопичена загальна варіація перевищує 80%, перетин графіка кам'янистого осипу) доцільним є виділення трьох факторів. Вони по 5-ти підприємствах мають дуже багато спільного. Про це свідчить повторюваність сильних факторних навантажень, тобто, наявність тісних кореляційних залежностей факторів від одних і тих самих показників. Об'єднання показників у перший фактор пояснює роль основних видів ресурсів обленерго – основних фондів та трудових ресурсів у створенні продукції, формуванні її собівартості, тарифів і, як наслідок, виторгу від реалізації. Другий фактор: платіжна дисципліна (стан розрахунків за електроенергію – як споживачів, так і обленерго з енергоринком), надійність роботи електромереж, рух основних фондів та трудових ресурсів; фінансовий стан підприємства (ліквідність, обіговість і рентабельність). Третій фактор описано наступним чином: плинність кадрів, технічний стан електромереж, фінансова незалежність і запас фінансової стійкості підприємства.

Розроблені моделі логічної структури виділених факторів (рис. 1 – 3).

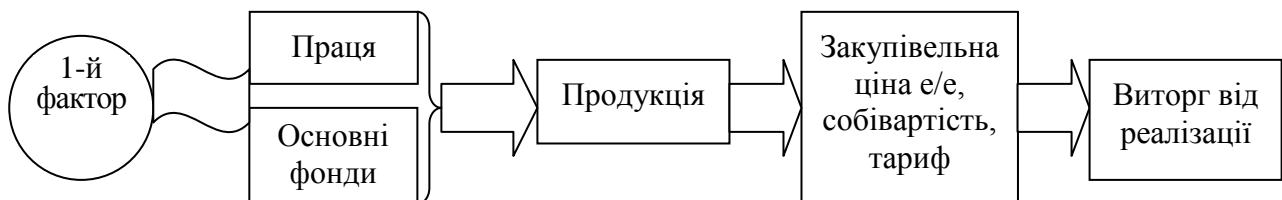

Рис. 1. Модель логічної структури першого фактора

Рис. 2. Модель логічної структури другого фактора

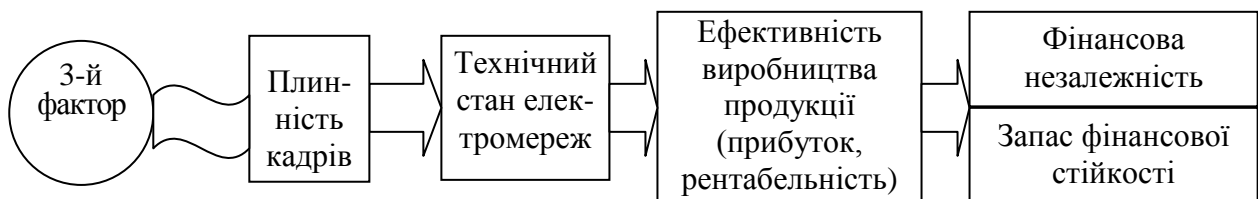

Рис. 3. Модель логічної структури третього фактора

Отже, при розробці стратегії розвитку підприємств електроенергетики особливу увагу слід приділяти врахуванню саме цих впливових факторів.

Досліджено етапи формування, сучасний стан і перспективи розвитку

оптового ринку електроенергії України, виявлено переваги і недоліки функціонуючої в теперішній час моделі „пулу” і тенденції щодо переходу до ринку двосторонніх контрактів з балансуючим ринком електроенергії.

Нами були виділені з проблем оптового ринку електроенергії ті, які безпосередньо впливають на діяльність підприємств електроенергетики, і окреслені шляхи їх вирішення у поточному періоді та при переході до ринку двосторонніх контрактів.

Також досліджено підходи щодо формування роздрібних тарифів на електроенергію, діючу цінову політику (зокрема єдиного тарифу) і виявлено її недоліки, а саме: наявність перехресного субсидування населення за рахунок інших споживачів, промисловості регіонів України за рахунок деяких східних областей та інші, які вимагають удосконалення цінової політики, як необхідної умови реформування оптового ринку електроенергетики і інтеграції до європейської електроенергетичної системи. Система принципів діючої тарифної політики доповнена автором наступними:

- формування справедливої економічно обгрунтованої роздрібної ціни на електроенергію для промислових споживачів різних регіонів;
- формування ціни, яка забезпечить підвищення ефективності діяльності підприємств електроенергетики і відповідно відрахувань до місцевих бюджетів регіонів.

В третьому розділі „**Формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики**” розроблений методичний інструментарій для стратегічного аналізу і сформована стратегія розвитку досліджуваних підприємств.

Розроблена матриця оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії підприємства електроенергетики (рис. 4).

Рівень розвитку підприємства	ЗОНА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ				Квадрант 1. Стратегія інтенсивного розвитку Квадрант 2. Стратегія обмеженого розвитку Квадрант 3. Стратегія скорочення. Квадрант 4. Стратегія розвитку технічних потужностей Квадрант 5. Стратегія помірному розвитку Квадрант 6, 8. Стратегія виживання. Квадрант 7. Стратегія нарощування виробничого потенціалу Квадрант 9. Проведення процедури банкрутства і
		Високий	Середній	Низький	
	Високий	1	2	3	
	Середній	4	5	6	
	Низький	7	8	9	
Рівень сприятливості зовнішнього середовища для реалізації саме стратегії розвитку підприємства					

Рис. 4. Матриця оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії підприємства (корпоративний рівень)

Стратегії розвитку можуть бути реалізовані лише при рівні розвитку підприємства не нижче середнього і при рівні сприятливості зовнішнього середовища також не нижче середнього. Ці чотири квадранти з 9-ти позначені на рисунку як „зона стратегій розвитку”. При низькому рівні оцінених показників підприємство не зможе реалізувати стратегію розвитку внаслідок нестачі ресурсів та/або дуже несприятливого впливу зовнішнього середовища.

Розроблена методика визначення рівня розвитку (РР) підприємств електроенергетики за допомогою інтегрального показника:

$$PP = 0,031 X_1 + 0,031 X_2 + 0,096 X_3 + 0,096 X_4 + 0,096 X_5 + 0,096 \cdot X_6 + 0,024 \cdot X_7 + 0,024 X_8 + 0,031 X_9 + 0,048 X_{10} + 0,019 X_{11} + 0,096 X_{12} + 0,096 X_{12} + 0,024 X_{13} + 0,048 X_{14} + 0,048 X_{15} + 0,048 X_{14} + 0,048 X_{16} + 0, X_{17} + 0,024 \cdot X_{18} + 0,024 X_{19}, \quad (1)$$

де $X_1 \dots X_{19}$ - нормалізовані значення обраних 19-ти показників рівня розвитку обленерго.

Таблиця 3

Визначення питомих ваг значущості обраних показників для формування інтегрального показника рівня розвитку обленерго

Показник	Місце (ранг) за значущістю	Перетворе -ний ранг	Питома вага значущості
1. Надходження електроенергії в мережі, тис. кВт-год	3	$1/3=0,33$	0,031
2. Корисний відпуск електроенергії, млн. кВт-год.	3	$1/3=0,33$	0,031
3. Відношення фактичної величини витрат електроенергії на її передачу до нормативної, %	1	$1/1=1$	0,096
4. Відсоток розрахунків за електроенергію обленерго з ДП „Енергоринок”, %	1	$1/1=1$	0,096
5. Технологічні порушення, од.	1	$1/1=1$	0,096
6. Аварійний недовідпуск електроенергії, тис. кВт-год.	1	$1/1=1$	0,096
7. Коефіцієнт зносу основних фондів, %	4	$1/4=0,25$	0,024
8. Коефіцієнт оновлення основних фондів	4	$1/4=0,25$	0,024
9. Фондовіддача, кВт-год./грн.	3	$1/3=0,33$	0,031
10. Продуктивність праці, тис. кВт-год./чол.	2	$1/2=0,5$	0,048
11. Коефіцієнт плинності кадрів	5	$1/5=0,2$	0,019

Продовж. табл. 3

12. Рентабельність продукції, %	1	1/1=1	0,096
13. Коефіцієнт поточної ліквідності	4	$\frac{1}{4}=0,25$	0,024
14. Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	2	$\frac{1}{2}=0,5$	0,048
15. Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості	2	$\frac{1}{2}=0,5$	0,048
16. Коефіцієнт обіговості кредиторської заборгованості	2	$\frac{1}{2}=0,5$	0,048
17. Рентабельність операційної діяльності, %	1	1/1=1	0,096
18. Коефіцієнт автономії	4	$\frac{1}{4}=0,25$	0,024
19. Запас фінансової стійкості, %	4	$\frac{1}{4}=0,25$	0,024
Сума, усього	-	10,44	1,00

Розроблена методика визначення рівня сприятливості зовнішнього середовища (РСЗС) для реалізації стратегії розвитку підприємств електроенергетики за допомогою інтегрального показника:

$$PC3C = 0,25 \cdot Y_1 + 0,25 \cdot Y_2 + 0,25 \cdot Y_3 + 0,25 \cdot Y_4, \quad (2)$$

де $Y_1 \dots Y_4$ - нормалізовані значення обраних 4-х показників (темтів зростання закупівельної ціни електроенергії та електроспоживання, питомої ваги крупних платоспроможних споживачів у корисному відпуску обленерго та незалежних постачальників в обсязі ринку).

Інтегральні показники рівня розвитку та рівня сприятливості зовнішнього середовища структуровані на три інтервали: високий рівень – від 0,67 до 1,00; середній рівень – від 0,33 до 0,66; низький рівень – від 0,00 до 0,33.

Місія підприємств електроенергетики сформульована як надійне і безперебійне постачання електроенергії споживачам обслуговування з метою отримання прибутку і постійне підвищення задоволеності споживачів, забезпечення економічних та соціальних стимулів для працівників та прибутковості для акціонерів.

В результаті аналізу особливостей підприємств електроенергетики та незалежних постачальників виявлено, що основною конкурентною перевагою перших є наявність власних електромереж, висококваліфікованих кадрів, постійної зони обслуговування і ринку збуту електроенергії (а других - мобільність, можливість вибору споживачів, низькі витрати, відсутність „пільговиків”).

На підставі запропонованої методики були виконані розрахунки, які свідчать, що рівень розвитку досліджуваних підприємств за 5 років збільшився до інтервалу „високий”, а рівень сприятливості зовнішнього середовища має тенденцію до зниження (в основному внаслідок підвищення закупівельної ціни електроенергії та зростання питомої ваги незалежних постачальників у обсязі ринку регіону), хоча

також є високим (рис. 5, 6), що свідчить про можливість розроблення і реалізації стратегії їх інтенсивного розвитку.

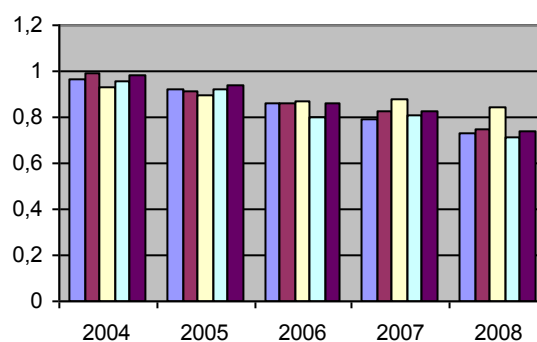
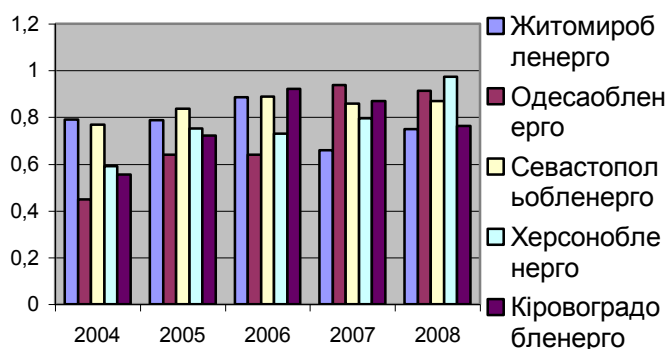

Рис. 5. Рівень розвитку досліджуваних підприємств Рис. 6. РСЗС досліджуваних підприємств

Стратегія розвитку будь-якого підприємства електроенергетики не повинна протирічити стратегії розвитку системи вищого рівня – електроенергетичної галузі в цілому, тому при розробці стратегії було враховано основні положення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р.

В результаті використання сценарного підходу, екстраполяції та експертних оцінок отримано три сценарії зміни внутрішнього та зовнішнього середовища досліджуваних підприємств: оптимістичний, помірний (найбільш вірогідний) та песимістичний. Так, для Житомиробленерго згідно оптимістичного сценарію через 5 років рівень розвитку складе 1,0 (високий), а рівень сприятливості зовнішнього середовища 0,6585 (середній). Це відповідає квадранту 2 матриці. Згідно помірному сценарію рівень розвитку складе 0,6223, а рівень сприятливості зовнішнього середовища 0,6151 (квадрант 5). Згідно песимістичного сценарію рівень розвитку складе 0,2144, а рівень сприятливості зовнішнього середовища 0,5872 (квадрант 8) (рис. 7).

Рис. 7. Матриця оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії Житомиробленерго (прогноз на 2009 – 2013 рр.)

По Севастопольобленерго оптимістичний прогноз - 1 квадрант, помірний та песимістичний - 5 квадрант. Розбіжності прогнозних значень по

Херсонобленерго є невеликими, і відповідають 2 квадранту.

Таким чином, можна констатувати, що у 2008 р. всі досліджувані підприємства знаходилися у квадранті 1 матриці, а через 5 років, згідно з помірним, найбільш реальним прогнозом, всі підприємства, якщо не розробити і не реалізовувати стратегію розвитку, будуть знаходитися у 5-му квадранті матриці, який відповідає середньому рівню розвитку та середньому рівню сприятливості зовнішнього середовища (за винятком Херсонобленерго - 2 квадрант).

Тому вважаємо за доцільне розроблення і реалізацію стратегії розвитку для всіх досліджуваних підприємств, яка відповідає 1 квадранту матриці, а саме - стратегію інтенсивного розвитку, яка передбачає як збільшення обсягів та постачання, так і розвиток додаткових послуг.

Перша складова стратегії – розвиток електричних мереж, зниження витрат електроенергії на її передачу. Для цього розроблені і реалізуються Програми розвитку електричних мереж напругою 35-110 кВ та обсягів реконструкції електричних мереж напругою 0,4-10 кВ на 2007-2011 рр., які визначають основні напрямки технічного розвитку підприємств на період 2007-2011 рр. Основною метою даних Програм є визначення шляхів та напрямків розвитку та капіталізації підприємства, а також забезпечення надійного енергопостачання споживачів якісною електроенергією шляхом: суттєвого покращення стану електричних мереж; зниження технічних та понаднормативних втрат електроенергії на передачу її по мережах підприємства; покращення якості та зменшення термінів ремонтно-відновлювальних робіт; удосконалення системи керування енергосистемою; розвитку системи та засобів зв'язку енергокомпанії; впровадження прогресивних технічних засобів, систем та технологій енергозабезпечення.

Друга складова стратегії – розвиток додаткових послуг, а саме: емісія, купівля, продаж цінних паперів; недержавне пенсійне забезпечення працівників; надання платних послуг фізичним і юридичним особам; надання транспортно-експедиційних послуг в Україні та за її межами; виконання сантехнічних, електромонтажних, газифікаційних і будівельних робіт на об'єктах будівництва і ремонту, консультативної і посередницької діяльності, експертизи; розробка, виробництво і реалізація програмної і комп'ютерної продукції і надання супутніх послуг; надання інформаційних послуг та послуг у сфері побуту, маркетингу, менеджменту, комерції і реклами, телебачення, радіомовлення; телефонного зв'язку, IP-телефонії та доступу до цифрових мереж передачі даних і мережі Інтернет; радіозв'язку (стільниковий); будівництво і технічне обслуговування мереж зв'язку, мереж міжміського і місцевого зв'язку загального користування та ін.; метрологічний міжвідомчий ремонт і перевірка електричних засобів вимірювальної техніки, а також контроль і нагляд за всіма видами вимірів на

підприємстві; діяльність у сфері кредитно-фінансових відносин у межах діючого законодавства тощо.

Оскільки досліджувані п'ять підприємств входять до складу холдингу VS Energy International Ukraine, необхідно відмітити, що в умовах фінансово-економічної кризи ефективність операцій з нерухомістю, віддача інвестицій, промислове виробництво погіршуються, і керівництво холдингу звертає особливу увагу на електроенергетику, з огляду на те, що ефективність діяльності обленерго останні 2 роки значно підвищилася. Тому енергетика стає перспективним видом бізнесу холдингу, одним із стратегічних напрямів його розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливе науково-практичне завдання розробки теоретико-методичних основ і науково-практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики України.

1. Визначено, що концептуально стратегія розвитку підприємства – це стратегія, яка спрямована на досягнення цілей його розвитку. Підприємство може ставити цілі розвитку тільки при певних сприятливих екзогенних факторах. Виявлено, що стратегія розвитку корпорації - це встановлений набір цілей розвитку та способів їх досягнення для забезпечення її стійкого функціонування при дотриманні оптимального балансу інтересів усіх стейкхолдерів.

Сформульовані особливості стратегії розвитку корпорації як організаційної форми підприємства, а саме: стратегія розвитку спрямована на досягнення цілей розвитку підприємства; стратегія розвитку може бути реалізована не завжди, не в будь-яких умовах; стратегія розвитку вимагає наявності у підприємства суттєвого науково-технічного потенціалу.

Уточнено класифікацію стратегій: стратегії класифіковані на ті, що мають властивості стратегії розвитку і ті, що не мають властивостей стратегії розвитку, орієнтовані лише на виживання. На вищому ієрархічному рівні піраміди стратегій до першої групи віднесені стратегія зростання і стратегія обмеженого зростання (якщо вона передбачає якісні зміни), до другої - стратегія скорочення та стратегія обмеженого зростання (якщо вона не передбачає якісних змін). На другому ієрархічному рівні до стратегій, що мають властивості стратегії розвитку, віднесені віолентна, патієнтна та експлерентна, до другої – комутантна та віолентна. За результатами дослідження було визначено, що має сенс класифікувати за ознакою „відношення до розвитку” лише стратегії перших вищих рівнів піраміди стратегій.

2. В результаті виконання факторного аналізу виділено три фактори, інтерпретація яких показала наявність схожих латентних тенденцій використання

ресурсів. Об'єднання показників у перший фактор пояснює роль основних видів ресурсів обленерго – основних фондів та трудових ресурсів у створенні продукції, формуванні її собівартості, тарифів і, як наслідок, виторгу від реалізації. Другий фактор: платіжна дисципліна (стан розрахунків за електроенергію – як споживачів, так і обленерго з енергоринком), надійність роботи електромереж, рух основних фондів та трудових ресурсів; фінансовий стан підприємства (ліквідність, обіговість і рентабельність). Третій фактор описано наступним чином: плинність кадрів, технічний стан електромереж, фінансова незалежність і запас фінансової стійкості підприємства. Розроблені моделі логічної структури виділених факторів.

3. Досліджено етапи формування, сучасний стан і перспективи розвитку оптового ринку електроенергії України, виявлено переваги і недоліки функціонуючої в теперішній час моделі „пулу” і тенденції щодо переходу до ринку двосторонніх контрактів з балансуючим ринком електроенергії. Систематизовано проблеми підприємств електроенергетики відповідно до проблем оптового ринку електроенергії та шляхи їх вирішення у поточному періоді та при переході до ринку двосторонніх контрактів;

Досліджено формування роздрібних тарифів на електроенергію, діючу цінову політику (зокрема єдиного тарифу) і виявлено її недоліки, а саме: наявність перехресного субсидування населення за рахунок інших споживачів, промисловості регіонів України за рахунок деяких східних областей та інші, які вимагають удосконалення цінової політики, як необхідної умови реформування оптового ринку електроенергетики і інтеграції до європейської електроенергетичної системи. Доповнена система принципів тарифної політики в електроенергетиці (на роздрібному ринку), яка, на відміну від існуючої, передбачає більш повне урахування інтересів підприємств електроенергетики та промислових споживачів.

4. Удосконалений методичний інструментарій для стратегічного аналізу підприємств електроенергетики, а саме - матриця оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії підприємства, яка, на відміну від існуючих, дозволяє вибрати стратегії розвитку підприємства електроенергетики зі всього комплексу можливих корпоративних стратегій. Це 9-квадрантна матриця, в якій використані два критерії, які відображають, по-перше, досягнутий на момент проведення діагностики рівень розвитку підприємства, а по-друге, рівень сприятливості зовнішнього середовища для реалізації саме стратегії розвитку підприємства. Стратегії розвитку можуть бути реалізовані лише при рівні розвитку підприємства не нижче середнього і при рівні сприятливості зовнішнього середовища також не нижче середнього. Ці чотири квадранти з 9-ти позначені як „зона стратегій розвитку”.

5. Розроблений методичний підхід визначення показника рівня розвитку підприємства електроенергетики. Цей інтегральний показник залежить від 19-ти

показників діяльності обленерго (обраних згідно зі сформульованими принципами, які нормалізуються згідно з типом - стимулятор або дестимулятор) і приймає значення від 0 до 1. Форма показника – адитивна, питомі ваги значущості визначалися експертним шляхом.

6. Розроблений методичний підхід визначення показника рівня сприятливості зовнішнього середовища підприємства електроенергетики для реалізації стратегії його розвитку. Цей інтегральний показник залежить від 4-х показників зовнішнього середовища (темпу зростання закупівельної ціни електроенергії, темпу зростання електроспоживання, питомої ваги крупних платоспроможних споживачів в обсязі корисного відпуску обленерго та питомої ваги незалежних постачальників в обсязі ринку) і приймає значення в межах від 0 до 1.

Розраховані рівні розвитку та рівні сприятливості зовнішнього середовища досліджуваних підприємств за 5 останніх років. Протягом 2004 – 2008 рр. рівень розвитку всіх підприємств зріс з середнього до високого, а рівень сприятливості зовнішнього середовища, хоч і знизився (в середньому з 0,9 до 0,7), знаходиться на високому рівні. Виконані прогностичні розрахунки зміни рівня їх розвитку та рівня сприятливості зовнішнього середовища на 5 найближчих років (2008 – 2013) і розроблені стратегії їх розвитку з використанням сценарного підходу (оптимістичний, помірний та песимістичний сценарії).

Сформовано стратегію інтенсивного розвитку підприємства електроенергетики, яка відповідає теперішньому положенню – високому рівню розвитку і високому рівню сприятливості зовнішнього середовища для її реалізації. Оскільки досліджувані підприємства входять до складу холдингу, розроблена стратегія їх розвитку на рівні обленерго є корпоративною, але на рівні холдингу вона є функціональною, отже, буде виступати складовою піраміди його стратегій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Левицький Ю.А. Проблеми і перспективи розвитку оптового ринку електричної енергії України. / Ю.А. Левицький // Європейський вектор економічного розвитку. Зб. наук. пр. Вип. 2(7). – 2008. – С. 68-80.

2. Левицький Ю.А. Корпоратизація регіональних підприємств електроенергетики / Ю.А. Левицький // Вісник Хмельницького національного університету. Екон. наук. Т. 3. – 2009. - №6. – С. 258-261.

3. Левицький Ю.А. Тарифна політика на роздрібному ринку електроенергії: проблеми і напрямки удосконалення. / Ю.А. Левицький // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вип. 73. – К.: Техніка. – 2006. – 76-84.

4. Левицький Ю.А. Методики визначення рівня розвитку регіонального підприємства електроенергетики та рівня сприятливості зовнішнього середовища для реалізації стратегії його розвитку. / Ю.А. Левицький // Зб. наук. пр. Дон. ДУУ: «Фінансово-банківські механізми державного управління економікою України» - Т. Х. Вип. 122. Серія економіка. – Донецьк:ТОВ «Норд комп'ютер», 2009. – С. 340-351.

5. Левицький Ю.А. Удосконалення методичного інструментарію для стратегічного аналізу регіональних підприємств електроенергетики. / Ю.А. Левицький // Проблеми науки. – 2010. - №3. – С. 14-18.

6. Левицький Ю.А. Визначення місця стратегії розвитку в класифікації стратегій. / Ю.Д. Костін, Ю.А. Левицький // Вісник економічної науки України. – 2008. - №2. – С. 60-63. (Особистий внесок – удосконалена класифікація стратегій, яка доповнена новою ознакою – «від стратегії по відношенню до розвитку»).

7. Левицький Ю.А. Стратегія розвитку корпорацій: сутність і ознаки. / Ю.Д. Костін, Ю.А. Левицький // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. - №4. – Т.1 (133). – С.101-106. (Особистий внесок – удосконалено визначення поняття «стратегія розвитку корпорацій»).

8. Левицький Ю.А. Формування корпоративної стратегії розвитку регіональних підприємств електроенергетики. / Ю.Д. Костін, Ю.А. Левицький // Вісник Хмельницького національного університету. Екон. наук. Т. 3. – 2009. - №5. – С. 248-256. (Особистий внесок – виконані розрахунки рівня розвитку регіональних підприємств електроенергетики та рівня сприятливості зовнішнього середовища для реалізації стратегії розвитку по 5-ти підприємствах, діагностовано конкурентний статус підприємств і виконані прогнозні розрахунки з використанням сценарного підходу, сформовано корпоративну стратегію інтенсивного розвитку досліджуваних підприємств).

9. Левицький Ю.А. Виявлення латентних тенденцій використання ресурсів регіональними підприємствами електроенергетики. / Ю.Д. Костін, Ю.А. Левицький // Схід. – 2007. - №3. – С. 24-28. (Особистий внесок – виявлені латентні тенденції використання ресурсів регіональними підприємствами електроенергетики за допомогою факторного аналізу: виділено три фактора, вперше розроблені моделі їх логічної структури).

Інші видання

10. Левицкий Ю.А. Маркетинговая деятельность и её составляющие: Уч. пособие / А.Е. Ачкасов, Ю.А. Левицкий, К.А. Фисун. – Х.: ХНАМГ. – 2005. – 408с. (Особистий внесок здобувача – досліджені питання реалізації заходів для різноманітних стратегій роботи на ринку, проаналізовані питання структур

каналів розподілу товарів, формування брендів).

11. Левицкий Ю.А. Информатика для экономистов и менеджеров. Уч. пособие / А.Е. Ачкасов, Ю.А. Левицкий, С.М. Мордовцев. – Х.: ХНАМГ. – 2004. – 380с. (Особистий внесок здобувача – розроблено оптимальний план випуску продукції енергетичних підприємств).

АНОТАЦІЯ

Левицкий Ю.А. Формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за видами економічної діяльності). - Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків, 2010.

Дисертація присвячена актуальним проблемам формування стратегії розвитку підприємств електроенергетики.

В роботі досліджені теоретичні основи формування стратегії розвитку корпорацій, зокрема проаналізовано становлення корпоративних відносин в електроенергетиці України, досліджена сутність стратегії розвитку корпорацій, удосконалена класифікація стратегій, визначені принципи та етапи формування стратегії розвитку. Виконаний комплексний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища п'яти підприємств електроенергетики, а також досліджено формування і принципи діяльності оптового ринку електроенергії і тарифна політика на роздрібному ринку. Удосконалений методичний інструментарій для стратегічного аналізу підприємств електроенергетики, виконані прогностичні розрахунки, розроблена стратегія інтенсивного розвитку підприємств.

Ключові слова: стратегія розвитку підприємства, підприємства електроенергетики, матриця оцінки стратегічної позиції та вибору стратегії підприємства, інтегральні показники, рівень розвитку підприємства електроенергетики, рівень сприятливості зовнішнього середовища.

АННОТАЦИЯ

Левицкий Ю.А. Формирование стратегии развития предприятий электроэнергетики. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). - Харьковский национальный университет радиоэлектроники, Харьков, 2010.

Диссертация посвящена актуальным проблемам формирования стратегии развития предприятий электроэнергетики.

В первом разделе работы исследованы теоретические основы формирования стратегии развития корпораций и предприятий, в частности, проанализировано становление корпоративных отношений в электроэнергетике Украины, усовершенствована классификация стратегий. На основании анализа существующих подходов к определению сущности стратегии и развития усовершенствован термин «стратегия развития», определены признаки, отличающие стратегию развития предприятия от стратегии предприятия, а именно: направлена на достижение целей развития предприятия; может быть реализована не всегда, не в любых условиях; требует наличия у предприятия существенного научно-технического потенциала.

Во втором разделе выполнен комплексный анализ внутренней и внешней среды пяти выбранных предприятий электроэнергетики, определены латентные тенденции использования их ресурсов с помощью метода главных компонент.

Исследованы этапы формирования, современное состояние и перспективы развития оптового рынка электроэнергии Украины, выявлены преимущества и недостатки функционирующей в настоящее время модели „пула” и тенденции относительно перехода к рынку двусторонних контрактов с балансирующим рынком электроэнергии. Систематизированы проблемы предприятий электроэнергетики в соответствии с проблемами оптового рынка электроэнергии и пути их решения в текущем периоде и при переходе к рынку двусторонних контрактов.

В третьем разделе работы усовершенствован методический инструментарий для стратегического анализа предприятий электроэнергетики, а именно – матрица оценки стратегической позиции и выбора стратегии предприятия, в которой из 9-ти квадрантов выделены 4 квадранта, соответствующие высокому и среднему уровню развития предприятия и высокому и среднему уровню благоприятности внешней среды для ее реализации. Разработаны методические подходы к оценке уровня развития предприятия электроэнергетики и уровня благоприятности внешней среды для ее реализации.

Уровень благоприятности внешней среды предприятия электроэнергетики для реализации стратегии его развития зависит от 4-х показателей внешней среды (темпу роста закупочной цены электроэнергии, темпа роста электропотребления, удельного веса крупных платежеспособных потребителей в объеме полезного отпуска облэнерго и удельного веса независимых поставщиков в объеме рынка региона) и находится в границах от 0 до 1.

Рассчитаны уровни развития и уровни благоприятности внешней среды исследуемых предприятий за 5 последних лет. Выполнены прогнозные расчеты

изменения уровня развития и уровня благоприятности внешней среды электроэнергетики на 5 ближайших лет (2008 – 2013) и разработаны стратегии их развития с использованием сценарного подхода (оптимистичный, умеренный и пессимистический сценарии).

Ключевые слова: стратегия развития предприятия, предприятия электроэнергетики, матрица оценки стратегической позиции и выбора стратегии предприятия, интегральные показатели, уровень развития предприятия электроэнергетики, уровень благоприятности внешней среды.

ANNOTATION

Levitsky Y.A. Forming of strategy of development of enterprises of electroenergy. The manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences academic degree on the speciality 08.00.04 - Economics and management of enterprises (after the types of economic activity). Kharkov national university of radio electronics, Kharkov, 2010.

Dissertation is devoted the issue of the way of forming of strategy of development of enterprises of electroenergy.

Theoretical bases of forming of strategy of development of corporations are explored in work, in particular becoming of corporate relations is analysed in the electroenergy of Ukraine, essence of strategy of development of corporations is explored, classification of strategies is improved, principles and stages of forming of strategy of development are certain. The complex analysis of internal and external environment is executed for regional enterprises of electroenergy, and also explored forming and principles of activity of wholesale market of electric power and tariff policy at the retail market. A methodical tool is improved for the strategic analysis of enterprises of electroenergy, executed calculations after the developed methods for 2004 – 2008 and calculations of prognoses on 2009 – 2013, strategy of intensive development of enterprises is developed.

Keywords: strategy of development of enterprise, enterprises of electroenergy, matrix of estimation of strategic position and choice of strategy of enterprise, integral indexes, level of development of enterprise of electroenergy, level of favourableness of external environment.

Левицький Юрій Анатолійович

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
ЕЛЕКТРОЕНЕРГТИКИ

Спеціальність 08.00.04 – економіка і управління підприємствами (за
видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
ДИСЕРТАЦІЇ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск

д.т.н., проф. Торкатюк В.І.

Підп. до друку . .2010

Формат 60x84 1/16

Папір офісний

Друк на ризографі

Умовн.- друк. арк. 0,9.

Замовл. №

Тираж 100 прим.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001